

Самур

№ 1 (248) 2012-йисан 27-январь

1992-йисан январдилаь акъатзава

АВАЗ ХЪУРАЙ

Играми Агъариза муаллим!

Алатай йисан 14-декабрдиз Магъачкъалада кыле фейи "Лезги газетдин" 90 йисан юбилейдин мярекат тарихдиз элкъвена. Са йис алатайдалай кьулухъ кыле тухвай и мярекат акъван гурлуди хъана хьи, шумудни са кълзавайбурун исятдани адан таъсирдик кума. Гъайиф хьи, куь теклифдин чарар чав 14-декабрдиз агакъна, гъавилай юбилейдин мярекатда иштирак авун чаз несиб хъанач. Чалай анжах "Самурдин" 2011-йисан 24-декабрдин нумрада редакциядин коллектив ва кълзавайбурун тебрикин алакъна.

Гъар гъикI ятлани, "Лезги газетди" фейи рекъи чахъ руьгъ кутазва, чна адалди дамахзава, адалай чешне къачуз-ва. 80 йисан юбилейдин вахтунда "Лезги газет" лезги халкъдин мез, рикI алай ва кылин газет я лагъанай чна. Кылин редакторди хъиз Куьне чи журналистикадик кутур пай кылди къейд авунай. Авайвал лагъайтла, гъам Куьне, гъамни чна гъа са шартлара газет акъудиз гатлуннай. Чи четинвилерни, дарвилерни гъа сад хътинбурун тир. Алатай асирдин 90-йисара - четин, какахъай девирда, члехи дегишвилерин макъамда арадал атай "Самур" газет кълера гъатнавай, ам саки акъат хъийизмачир. Адал чан хкана къланзавай, адакай халкъдиз лайих тир газет авуна къланзавай. И карда чаз квелай хъсан ни куьмекадай къван? Амма "Лезги газетдин" гъаларни хъсанзава-чир. Куьн редакторвиле тайин хъайи 1994-йисуз газетдин тираж лап тлмил хъанвай, ам вирини-вири 4 агъзур касди къачузвай. Гила "Лезги газетдин" тираж 11 агъзурдалай алатнава ва и рекъай Дагъустан Республикадин кълвенкълечи я. Бес им Куьне члугур къван зегъметрин бегъер тушни?

Чехи алим Мегъамед эфенди ал Ахътын несилдай тир Куьне женгчи журналистди хъиз редакциядин кълалахдин къайдаяр цлийи хъувуна, газетдив цлийи къуватар агудна, коллективдин гъурмет къазанмишна. Куьн "Лезги газетдикай" халкъдин ва халкъ патал тир, фикирар азаддаказ лугъудай, кълзавайбурун патай ихтибар авай хъи ва метлеблу газет авун патал ара датлана алахъна. Авайвал лугъун, Квелай и кар лап хъсандиз алакъна. Къе дурумлу, члехи-гъвечи чидай, гъурмет-хатур авай коллективди акъудзава "Лезги газет". Редакциядин вири кълалахдарар пешедал рикI алай,

Кылин редактордиз чар

Агъариза Саидов

члехи алакъунар авай устадар я. Гъавилай "Лезги газет" кълзавайбурун ва кхъизвайбурун къадардал гъалтайла Дагъустандин амай халкъарин газетрив гекъигаила гзаф я. Им рикI шадардай кар я. Чаз ихътин газетдихъ виш йисар хъана кълан я.

Гила къвен чи алакъайрал. Азербайжандин лезгийриз, абурун дулана жагъдиз, яратмишунриз талукъ макъалаяр чапзавай "Лезги газетди" чи республикадин къелемэгълийриз, жегъил шаирризни къайгъу къалурзава, чка атунивай абурун эсерар Дагъустандин кълзавайбурув агакъарзава. И къайгъударвал чна - "Самур" газетдин кълалахдаррини гисс ийизва. "Самур" газетдикай, сифте яз гегъеншдиз кхъейдини "Лезги газет" я. Санлай къачурла куьне чи гзаф шиирар ва макъалаярни чапнава.

Куьне "Самурдиз" гайи куьмекар риклелай ракъуриз жедайбурун туш. Газет акъудиз эгечлай сифте вахтара чун Куь кылив атанай, Квевай гъикъван хийирлу месаятар къачунай. Куьне сифте яз чи газетдиз Дагъустандин кълзавайбурухъ галаз алакъаяр арадал гъиз куьмек ганай. И алакъаяр къвердавай вилик фена. Алай вахтунда редакцияди анжах Дагъустандин кълзавайбурулай гъар йи-

суз 200-300 чар къачузва.

1999-йисан эхирра Куьне Магъачкъалада "Самур" гзетдиз талукъарнавай элкъвей стол тешкилай. И столдихъ суьгъбетар авур Куьне, Мердали Жалилова, Шихмурад Шихмурадова, Тажидин Мегъамедова ва масабуру газетдиз члехи тир къимет ганай. "Чна "Самурдин" журналистривай пешекарвал чирзава" лагъанай Куьне. "Ада гъар са лезгидин руьгъдик вичин виртледи дад кутазва" лагъанай Мердалиди. "Газетди хайи члал вилин нине хъиз хуьзва, вилик тухузва" лагъанай Шихмурада. Куь гафари чак руьгъ кутунай. "Лезги газет" чун патал мектебдиз элкъвенай. Чна гъевседалди чи халкъдин кылин газетдикай, адан тарихдикай, журналистрикай "Самурдин" чинриз макъалаяр акъуднай. Гъа икI, шумуд йисар я чна къуьнкъуьне туна санал гакъисагъвиледи кълалахиз.

Гила "Самур" акъатиз 20 йис хъанва. Куь суварилай гуьгъуьниз чи сувар алакънава. Гъакъикъатда суварар сад сад какахънава. Чахъ мардин сифте кылера газетдин юбилей къейд ийидай ният ава. Четинвилеризни дарвилериз килиг тавуна мярекат тешкилна къланзава.

Играми Агъариза муаллим! Информация чуклурунин йигинвал артух хъанвай, интернет кардик акатнавай алай девирда газет акъудун, ам къланарун са акъванни регъят кар туш. 20-30 йис инлай вилик газетар кылай-кылиз кълзавайтла, гила абурун чинриз вил язава, марагълу кылер, шикилар, гекъигунар акуртла абуру фикир желбзава. Гъавилай журналистрин вилик и рекъай чпин кълалах хъсанарунин, цлийвилер тунин, жавабдарвал артухарунин везифа акъвазнава. Чалай кълзавайбурун мягътелариз, гъейранариз, абуруз кълани месэлайрикай хъиз алакъна къланзава. Алакъни ийида! Чи члал, меденит, тарих хуьн патал гъам "Лезги газет", гъамни "Самур" сергъятар хуьзвай аскерар хъиз халкъдин къуллугъда акъвазна къланзава. Акъвазни ийида!

Халкъдихъ галаз санал кам камуна аваз вилик фидай нуьсрет гурай чаз Аллагъди!

Аваз хъурай "Лезги газет", аваз хъурай "Самур"!

Седакъет КЕРИМОВА,
Муьзеффер МЕЛИКМАМЕДОВ.

ГАЗЕТДИЗ РЕДАКТОРВАЛ АВУР КСАР

Гъажибег Гъажибегов

Имамудин Апеев

Зияудин Эфендиев

Агъмед Агъмедов

Исмаил Вагъабов

Зейдуллагъ Мегметиев

Гъажи Алибекъов

Касуба Азизханов

Къази Къазиев

Ибадуллагъ Тагъиров

ХАБАРАР

www.samurpress.net

22 йис алатна

1990-йисан 20-январдин юкъуз Бакуда кыле фейи мусибатдилаь 22 йис алатнава. Вири Азербайжандин агъалийрихъ галаз санал шумудни са къецепатан уьлквейрин агъалийрини и югъ риклел хкана, къейд авуна.

Вичин азадвал патал женг члугъазвай халкъ муьтлугъгариз къланз Бакудиз атай Советрин къушунди агъалийриз къур дуван садрани риклелай фидайди туш. А вахтунда яракълу къуватри гайи басрухар себеб яз Бакуда ва республикадин районра 133 кас къенай, 744 касдал хирер хъанай, 5 кас квахънай, 841 дустагъда тунай. Военныйри 200 кълал, 80 машин кукъларнай, агъалийрихъ гзаф зарар хкълурнай.

Ислягвилелди гъялда

Алай йисан 23-январдиз Сочида Россиядин, Азербайжандин ва Эрменистандин президентар гуьруьшмиш хъана. Инал Дагълух Къарабагъдин кълал ислягвилелди гъялун патал веревирдер авуна. Президентри эхирда баянат къабулна. Баянатда къалурнавайвал, Азербайжандин ва Эрменистандин президентри чеб кълал арадай акъудунин крар йигинариз гъазур тирди малумарна.

Сенатди къанун къабулна

Са вахтунда мусурман халкъариз дуван къур эрмени дашнакри гила чеб мусибатдик акалай халкъ хъиз къалурзава. Францияда абурун пад хуьзвай къуватри алай йисан 23-январдиз Сенат эрменийрин хийирдиз къанун къабулиз мажбурна. "Эрменияр къирмиш хъунихъ" галаз алакъалу тир и къанун гила Сенатдин Кылин Ассамблеяди ва уьлкведин президентди тестикиярна къланзава. Къанун тестики хъайитла, эрменияр къирмиш хъун негъзавай гъар са кас са йисуз дустагъда хуьда ва 45 агъзур евро жерме ийида.

Члехи тарцин дувул
деринда жеда.

Лезги халкъдин
мисал

ХАБАРАР

www.samurpress.net

Белорусиядин президентди лезгидиз межлис тешкилна

Белорусияда яшамш жезвай къасумхурунви Алим Селимов грекринни римвийрин къайдада азадиз къуршахар къунай дуньядин машгур пагливанрикай сад я. 2005-йисуз дуньядин чемпион хъайи Алима 2011-йисан сентябрдин вацра Истанбулда кыле фейи акъажурна къвед лагъай гьилда дуньядин чемпионвилн твар къачуна. Сад лагъай гьилда Беларусиядин Президент А.Лукашенкоди къегал лезгидиз вичин имаратда межлис тешкилна, азад "Зурба лайхлувилерай" медаль ганай, ам яшайишдин къвалеради таъминарнай.

Шаз къвед лагъай гьилда дуньядин чемпионвилн твар къачурлани межлис тикрар хъанай. И йикъара тешкилай межлисал Беларусиядин Президенти Алимас 2012-йисуз Лондонда кыле фидай Олимпиададайни чав вун чемпион хъана лагъай хабар агакьрай лагъана.

А.Селимов Олимпиададин къугъунриз гъазурзавайди Беларусиядин твар-ван авай тренер, къурушви Малик Эскендеров я.

Сад лагъай чка къаз кланзава

И йикъара чи мухбирди хабар гайивал, алаатай йисан сентябрдин вацра Истанбулда къуршахар къунай кыле фейи дуньядин чемпионатда сад лагъай чка къуна, къизилдин медаль къачур лезги руш Замира Рагъмановадиз 2012-йисуз Лондонда кыле фидай Олимпиададин къугъунра иштиракун патал лицензия ганва. Замиради 2007-йисуз Россиядин ва Европада чемпионвилн твар къачуна.

Шаз дуньядин чемпион хъайи Замира Рагъмановадиз алай йисуз Лондонда чемпионвилн твар къачуз кланзава. Къурагъ райондин Къепиррин хуьрай тир Замира исятда дуньядин 51-кг-дин заланвиле авай пагливан дишегълийрин арада виридалайни гужлуди я.

Чешнелу чемпионар

Эхиримжи вахтара Россиядин СМЙ-йри лезги чемпионрикай къве жегьилдиз "чешнелу чемпионар" лаганва. Абурукай сад Къурагъ райондин Къепиррин хуьрай тир Эльдар Рамазанов я. И жегьил 6 гьилда Дагъустандин, 3 гьилда Россиядин чемпион хъана. Ада къведра дуньядин чемпионатра буьруьнждин медаль, садра Европада чемпионатда гимшишдин медаль къачуна. Алаатай йисан октябрдин вацра Туьркиядин Истанбул шегъерда тайский боксдай кыле фейи акъажурна Эльдара дуньядин чемпионвилн твар къачуна.

Къвед лагъай чемпион 2011-йисан эхирра Украинадин Ялта шегъерда какахъай женгерай (микс-файт) дуньядин чемпионвилн твар къачур, вичин ери-бине Стал Сулейманан райондин Шихидхуьрай тир Зубаир Келбалиев я. Ам какахъай женгерай дуньядин кубокдин иесини я. З. Келбалиева спортдин маса хилерай тухузвай турниррани иштиракзава. Зубаир боксдай жегьилрин арада Россиядин чемпион, женгинин самбодай РФ-дин Къиблепатан Федеральний Округдин гъалиб я.

Къвед лагъай чемпион 2011-йисан эхирра Украинадин Ялта шегъерда какахъай женгерай (микс-файт) дуньядин чемпионвилн твар къачур, вичин ери-бине Стал Сулейманан райондин Шихидхуьрай тир Зубаир Келбалиев я. Ам какахъай женгерай дуньядин кубокдин иесини я. З. Келбалиева спортдин маса хилерай тухузвай турниррани иштиракзава. Зубаир боксдай жегьилрин арада Россиядин чемпион, женгинин самбодай РФ-дин Къиблепатан Федеральний Округдин гъалиб я.

Хъсанвал авун илим я, ам гъар касдила алакьдич.

Лезги халкъдин мисал

ИЗВЕСТНЫЕ ЛЕЗГИНОВЕДЫ

МИХАИЛ ИХИЛОВ

Среди трудов ученых мира, посвященных историко-этнографическому описанию лезгин есть такие, которые со временем не только не теряют, а наоборот, преумножают свою ценность. Одной из таких серьезных работ является книга, изданная в 1967 году в Махачкале под названием "Народности лезгинской группы", где описывается этнографическое прошлое и настоящее лезгин, табасаранцев, рутулов, цахуров, агулов.

Автором этого серьезного труда является Михаил Мататович Ихиллов, горский еврей, уроженец города Куба Азербайджанской Республики. Родился М.М.Ихиллов 7 ноября 1917 г. Детство и молодость его прошли в городе Дербент Дагестанской Республики. Он любил этот город, восхищался его красотой и древней историей, написал о нем десятки научных статей. Дальнейшая его творческая деятельность была связана с городом Махачкала, где он получил высшее образование на историческом факультете Педагогического Института.

Когда началась Великая Отечественная Война, Михаил Мататович служил в армии. Будучи лейтенантом он вступил в бой с фашистскими захватчиками, защищая Родину, несколько раз был тяжело ранен. После войны М. Ихиллов полностью посвятил себя науке, занимался историей и этнографией.

Вся научная деятельность Михаила Мататовича была связана с Институтом Истории, Языка и Литературы Дагестанского филиала АН СССР. Завершив в Москве аспирантуру Института Этнографии АН СССР, в 1949 г. защитил кандидатскую диссертацию, посвященную истории, быту и культуре горских евреев. Михаилом Мататовичем был написан ряд статей о горских евреях, которые вошли во всесоюзные сборники "Народы Кавказа" и "Народы СССР", изданные Институтом Этнографии в Москве, в начале 60-х.

Михаил Мататович был крупным ученым, плодотворно работавшим над изучением истории, культуры, этнографического уклада, быта многих народов Дагестана. А Дагестан он знал превосходно, любил и восхищался им. Как увлеченный этнограф М.М. Ихиллов участвовал в многолетних экспедициях по изучению этнографии народов Дагестана, собирал обширный и ценный полевой материал. Его ценили в институте как серьезного исследователя, считались с его мнением. Его хорошо знали в среде кавказоведов. Он дружил со многими учеными страны, в частности Северного Кавказа, Азербайджана и Грузии.

Круг научных интересов Михаила Мататовича был достаточно широк. Он прекрасно знал историю Кавказа, Ирана, Турции, Ближнего Востока, античного и арабского мира. Но у него были три любимые темы: история его родного города Дербента, история горских евреев и этнография народов Дагестана, над которыми он работал всю жизнь.

Многие его работы были посвящены лезгинам. Кроме родного иврита, а также русского и азербайджанского языков, он прекрасно владел лезгинским. М.М. Ихиллов был одним из ученых, который долгие годы своей жизни посвятил исследованию истории и этнографии лезгин. До появления его фундаментального труда «Народности лезгинской группы» он объездил все лезгинские села Азербайджана, собирая материалы о кубинских лезгинах. Как результат его упорного труда в 1957 году в «Ученых записках ИИЯЛ Дагестанского филиала АН СССР», (т. II, Махачкала) появляется его научная статья «Кубинские лезгинь», которая привлекла внимание этнографов и языковедов мира. Через некоторое время он издает одноименную книгу, которая до сих пор считается бесценным трудом.

Заслуживает особого внимания его книга "Народности лезгинской группы", где полностью раскрывается его дарование как ученого-этнографа. Это исследование до сих пор считается ценным вкладом в историческую науку, которое представляет историко-этнографическое описание лезгин, табасаранцев, рутулов, цахуров и агулов с древнейших времен до начала XX века. Заслуживают внимания его наблюдения по истории Хазарии, имеющиеся в разных его трудах и статьях, и многие другие аспекты истории Дагестана.

Работа состоит из двух частей:

1. «Народности лезгинской группы в прошлом (с древнейших времен до начала XIX века)».

2. «Социалистическая культура и быт народностей лезгинской группы».

В первой части монографии рассматриваются быт и культура народностей этой группы до Великой Октябрьской социалистической революции: даны общие сведения, вопросы этногенеза и ранней этнической истории; характеристика общественно-политического положения народностей; хозяйство, селения, жилища, одежда и пища; семья и семейный быт; религия и народные верования.

Во второй части, посвященной социалистической культуре и быту лезгинской группы, освещаются основные этапы развития хозяйства и материальной культуры, современная семья и быт, культура и идеология, национальная консолидация и сближение.

Монография написана преимущественно на полевом историко-этнографическом материале, собранном автором в течение 1951-1962 гг. в Дагестане и Азербайджане – в районах проживания лезгин, табасаранцев, рутулов, цахуров, агулов.

Помимо полевого материала использованы статьи, сведения и заметки о народностях, опубликованные в досоветской и советской историко-этнографической литературе; привлечены некоторые материалы, хранящиеся в рукописном фонде ИИЯЛ Дагестанского филиала АН СССР и в архивах ряда республик.

Автором использованы также ценные сведения о лезгинах оставленные античными и средневековыми авторами. По мнению ученого, у греческих и римских историков и географов Геродота, Страбона, Плиния, Птолемея и др. предки народностей лезгинской группы были известны под именем племен гели и леги. Под этими этнонимами, а также: леки, лезги, лакзы, лязги, лезги, они были известны средневековым армянским, грузинским, азербайджанским и персидским авторам. «В арабских источниках IX-X вв. имеются сведения о «царстве лакзов», расположенном на территории современного Южного Дагестана. Гораздо больше данных о народностях лезгинской группы содержится в кавказоведческих хрониках. К ним относятся «Дербент-намэ», отрывки из «Ахты-намэ», «Тарихи-Дагестан», «Картли-Цховребе», «Гюлистан-Ирам» А.Бакиханова, «Асари-Дагестан» Г.Алкадари», пишет М.М.Ихиллов.

Седагет КЕРИМОВА

ХАБАРАР

www.samurpress.net

2011 - Агалкъунрин йис хъана

Алай йисан 16-январдиз Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиеван регъбервилек къаз кыле фейи Министррин Кабинетдин ижласдал къейд авурвал, 2011-йис уьлкве патал агалкъунрин йис хъана. Экономика мадни вилик фена. Инвестицийрин къадар 20 миллиард доллардив агакьна. Эхиримжи къве йисан къене республикада кардик кутур инвестицийри санлай 37 миллиард доллар тешкилзава.

2011-йисуз мажибарни пенсияр хкажна, гъукуматдивай куьмек къачузвай хизанрин къадар 120 агъзурдав агакьна. Санлай республикада 94 агъзур цийи къвалахдай чкаяр ачухарна.

Президентди 2012-йисни агалкъунради кылиз акъудун патал талукь министерствойрин вилик цийи везифаяр эцигна. Алай йисуз майишатдин вири хилерай цийи проектар кылиз акъудда.

2012 - Спортдин йис я

Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиева Министррин Кабинетдин ижласдал 2012-йис уьлкве патал спортдин йис тирди малумарна. Алай йисуз Лондонда кыле фена кланзавай Гатун Къугъунрин Олимпиадада чи спортсменар гъалибвал къазанмишиз алахъна кланзава. Цийи Олимпиададин йис тирвилляй Азербайжанда 10 Олимпиядин комплекс эцигна кардик кутада. Олимпиядинни гимнастикадин комплексрин эцигунар йигинарда. Т.Багърамован тварунихъ галай стадион туькьур хъувун давамарда. Спорт вилик тухун патал Президентди цийи серенжемар къабудда.

Къве къадим ктаб

"Самур" газетдин 20 йисан юбилейдихъ авсиятда чи Келзавайбурукай тир Ханум Азизовади редакциядиз къве къадим ктаб багъишна. Сад лагъайди Вашингтон Ирвинга чи пайгъамбардикай ингилис члалал кхенвай "Мегъамедан уьмуьр" ктабдин Петр Киртьевскийди урус члалал элкьурна, 1857-йисуз Москвада чапдай акъудай вариант я. Къвед лагъай къватгал урусин машгур журналист В.А.Величкоди 1904-йисуз Санкт-Петербургда чапдай акъудай "Кавказ. Русское дело и междуплеменные вопросы" ктаб я. Алай вахтунда редакциядин ктабханада 40-далай виниз ихътин къадим ктабар ава.

(Əvvəli qəzetimizin 27 oktyabr, 26 noyabr və 24 dekabr 2011-ci il tarixli saylarında)

Ən qanlı döyüş

1737–1739-cu illərdə Şərqdə bir çox parlaq qələbələr qazanan, Əfqanıstanı və Şimali Hindistanı özünə tabe etdirən, həddindən artıq var-dövlət ələ keçirən Nadir şah yeni işğalçılıq yürüşlərindən ötrü iri və seçmə qoşunlardan ibarət çox böyük hərbi kontingent yaratdı. O, Cənub döyüşlərində qoşununun məğlubiyyətə uğradığını, qardaşı İbrahim xanın həlak olduğunu biləndə təcili İrana qayıtmağı və Qafqazı ram etməyi qərara aldı.

1740-cı ilin mayında Nadir şah özünün ən yaxşı ordu komandanları olan Əbdüləli Qəni xanı və Fətəli xanı Xivədən xüsusi əmrilə Qafqaza yola saldı. Həmin əmrə əsasən onlar pəyüzdə Gürcüstan və Azərbaycan komandanlarının orduları ilə birləşib ləzgiləri məhv etməli idilər. Nadir şahın əmri konkret belə idi: “Qış və yay kompaniyaları ərzində Cənub və Tala ləzgilərini məhv etməli!” (Bax: ИРД АН Груз.ССР, Рос. 136, д. 531. Грамоты персидских шахов, л. 5,9; Loockhart L. Nadir Shah. A Critical Study Based Mainly upon Contemporary Sources. L., 1938, s. 185–186).

Bununla kifayətlənməyən şah bir aydan sonra oğlu Riza Mirzəni Tiflisdən, Təbrizdən, Gəncədən və Azərbaycanın digər əyalətlərindən böyük qoşun yığmağa göndərir. Onun məqsədi döyüşkən ləzgiləri nəyin bahasına olursa-olsun Şimali Qafqazdan və Dağıstanın bəzi vilayətlərindən ayıraraq təkləmək və axıradək qırmaq, qardaşının və darmadağın olunmuş ordusunun qisasını almaq idi. Niyətini həyata keçirmək üçün Nadir şah Dağıstanın bəzi satqın hakimlərini də öz tərəfinə çəkmişdi. O, belələrindən biri olan Qaytağ usmisinə məktub yazmış və ondan tələb etmişdi ki, carlıları təqib edərək qırsın, onlara qarşı heç bir rəhmdillik göstərməsin. (Bax: Персидские исторические документы в книгохранилищах Грузии. Кн. 1. Вып. 4. Тб., 1977. Док. 113, с. 54–55).

1741-ci ilin martında ləzgilərə qarşı hücumu hazırlıq başa çatır. Bəzi tarixi mənbələrdə göstəriləni kimi, Nadir şahın məşhur sərkərdələrindən Əbdüləli Qəni xanın, Fətəli xanın, Qoca Əhmədlinin və Məmmədəli xanın başçılıq etdikləri 60 minlik İran ordusu Cənub tərəf yeriyir. Həmin vaxt Nadir şah şamaxlı Xasbulata göstəriş verir ki, Şamaxı xəzinəsindən lazım olan qədər vəsait götürüb 10 minlik silahlı dəstə yaratsın və Cənub yola düşən İran ordusuna hərbi əməliyyatları həyata keçirməkdə kömək göstərsin. (Bax: АВІР, ф. 77, 1741, д. 4, л. 2, 3, 10, 240б.–25).

Dəfələrlə çox olan düşmən ordusuna qarşı Qanlı Şaban, Molla Abdullah və Məhəmməd bəy cəmi 17 min döyüşçü çıxara bildi. Murtuzəlidən, Ləzgistandan və Dağıstandan kömək almaq mümkün olmadı. Nadir şah bu köməyin qarşısını əvvəlcədən almış, carlıları təkləmişdi. Toplara və süvari hissələrə, beşqat çox canlı qüvvəyə malik İran ordusuna qarşı son nəfəslərində vuruşmağı qərara alan ləzgilər, avarlar və saxurlar dinc əhalinin dağlara çəkilməsinə şərait yaratmaq, işğalçıların onlara ucdantutma divan tutmasına mane olmaq üçün düşməni qırx-əlli kilometr irəlidi qarşıladılar. Yerli şəraitə yaxşı bələd olan Qanlı

Şaban döyüşçüləri əlverişli mövqelərdə yerləşdirdikdən sonra dedi: “Düşmənin bizdən qat-qat çox olmasına, çəyirtkə kimi bu dağları, dərələri bürüməsinə baxmayaraq, biz onunla son damla qanımızadək vuruşmalıyıq. Bu, bizim son döyüşümüz olacaq, çünki heç yerdən kömək gəlməyəcək. Ona görə də iranlıları burada daha çox qırmaq, daha çox ləngitməliyik. Belə etsək, camaatımız da dağlara çəkilib. Biz azadlıq uğrunda şəhid olacağıq. Qoy Allah ölkəmizi qorusun!”

Düşməni daha çox qırmaq və ləngitmək üçün Qanlı Şaban iranlılara bir neçə səmtdən qəfil hücumlar etməyi məsləhət gördü. Elə etmək lazım idi ki, düşmənin böyük ordusu manevar edə bilməsin. Ona görə də ordunun ağızını dərələrə yönəltmək lazım gəlirdi. Onun geniş düzənliyə çıxmasına və açıq döyüşə girişməsinə yol vermək olmazdı. Digər tərəfdən, elə etmək lazım idi ki, düşmən toplardan səmərəli istifadə edə bilməsin. Ləzgilərin tez-tez müxtəlif yerlərdə peyda olması və müxtəlif səmtdə hücum etməsi düşməni ləngitməyə əlverişli şərait yaratdı. Topçular hədəf seçməkdə çətinlik çəkirdilər.

Əvvəlcə iranlıların 10 minlik süvarisi hücumu keçdi. Qanlı Şabanın və Molla Abdullahın atlıları ilk həmlədə düşməni keyli itki verərək, onu qayalara tərəf yönəltdi. Yerli şəraitə bələd olmayan İran süvariləri Qanlı Şabanın

cı bölmələrini irəli verib dağlıları intensiv atəşə tutdular. Düşmən qoşununa yaxınlaşmaq getdikcə çətinləşdi-yindən Qanlı Şaban qəfil gecə döyüşlərinə üstünlük verdi. İki gün çəkən belə döyüşlərdən sonra düşmənin itkisi daha da çoxaldı. Gündüz və gecə davam edən döyüşlər vaxtı İran sərkərdələri daha bir neçə min əsgər itirdilər. Döyüşlərin beşinci günü onların itkisi 15 min nəfərə çatdı. Amma üsyançıların da cərgələri seyrəlmişdi. Qanlı Şabanın, Molla Abdullahın və Məhəmməd bəyin 5 minədək döyüşçüsü həlak olmuşdu. Qüvvələrin tükəndiyini görəndə yeniyetmələr və qocalar da işğalçılara qarşı mübarizəyə qalxdılar. Lakin bu, döyüşlərin gedişatına bir o qədər təsir göstərmədi. Düşmən artıq toplardan tam istifadə etmək, tez-tez manevar etmək imkanı qazanmışdı. Açıq döyüş üçün dağlıların qüvvəsi az olsa da, axıradək vuruşmaqdan başqa çarələri yox idi. Özləri də bunu yaxşı başa düşürdülər.

Müdafiəçilərin çox tab gətirə bilməyəcəyini hiss edən Əbdüləli Qəni xan yenidən onlara təslim olmağı təklif edir. Bu dəfə də təhqiredici cavab alanda qoşunu son döyüşə hazırlayır. Bir günlük hazırlıqdan sonra qəti hücumu keçir.

Ölümün gözünə dik baxan ləzgilərin qulaqlarında Qanlı Şabanın son sözləri səslənirdi: “Ləzgilər nə əsir düşür, nə də təslim olurlar, onlar yalnız son

MƏŞHUR LƏZGİLƏR HAQQINDA BİLMƏDİKLƏRİMİZ

QANLI ŞABAN

dəstəsini təqib edəndə birdən-birə ləzgiləri gözdən itirdilər. Amma bir qədər uzaqda bir neçə atlının sürətlə çapdığını görüb, bunu Şabanın dəstəsi hesab edib oraya hücumu keçdilər. Həmin ləzgi atlıları yaxınlaşan düşmən süvarilərinə atəş açaraq, atlarını sürətlə qayaya tərəf çapdılar. Onların qayadan necə uçduğunu görməyən düşmən sürəti azaltmadan irəliləyirdi. Bir anda iki-üç min düşmən süvarisi qayadan dərin uçuruma yuvarlandı. Tələyə düşdüyünü hiss edən iranlılar geri dönəndə onları Molla Abdullahın dəstəsi qarşıladı. Ağır vuruşma vaxtı 3 mindən çox atlısını döyüş meydanında qoyan düşmən geri qaymağa, əsas qoşun hissələrinə çatmağa can atdı. Amma yarı yolda Məhəmməd bəyin dəstəsi onları haqladı. Burada xeyli süvarisini itirən iranlılar iki-üç min nəfərlə geri qayıtdılar. Bunu görəndə Əbdüləli Qəni xanla Fətəli xan dağlılara qarşı başqa taktika seçdi. Hər yana kəşfiyyatçı dəstələri göndərərək, döyüş üçün daha əlverişli yer seçdi. Burada qoşun bir qədər geniş manevr edə bilirdi. İndi ləzgilər düşmənin həmin yeri tutmasına mane oldular. Lakin bir gündən çox mane ola bilmədilər. Çünki Fətəli xan 20 mindən çox əsgəri irəli vermişdi. Onları isə qəfil hücumlarla qırıb qurtarmaq mümkün deyildi.

Təzə mövqə seçən düşmən xeyli fəallaşdı və bu, döyüşü çətinləşdirdi. Əvvəlcə İran sərkərdələri dağlılardan təslim olmağı tələb etdilər. Lakin təhqiredici cavab aldılar. İranlılar bunun müqabilində ləzgiləri amansızcasına qırmağı qəti etdilər. Onlar toplardan üsyançıların üstünə bütün səmtdə mərmilər yağdırdılar. Sonra ən yaxşı atı-

nəfəslərindəki döyüşüb həlak olurlar. Azadlıq uğrunda döyüşlərdə şəhid olurlar. Ölkəmiz, gələcəyimiz naminə şəhid olaq!” Son sözlər cəsur dağlılara yeni güc vermişdi: – “Şəhid olaq!” Şəhid olanların itirəcəkləri heç nə yox idi. Onların biricə istəyi vardı: düşməni daha çox qırmaq! Bu istəklə döyüşə atılan ləzgi şirləri ölümsəcan qılıncı ilə işğalçıları amansızcasına qırmağa başladılar. Sanki onlar əlavə kömək alıb, yeni qüvvə ilə döyüşə atılmışdılar. İranlılar əvvəlcə elə bu cür də başa düşdülər və bir qədər sarsıldılar. Onlar özlərinə gələndə kimi, ləzgilər minlərlə düşməni yerə sərdilər. Qeyri-bərabər döyüşdə işğalçılara aman verməyən üsyançılar son damla qanlarınadək vuruşdular. İran tarixçilərindən birinin etiraf etdiyi kimi, “bu, ən qanlı döyüş idi, müdafiəçilər son nəfəslərindəki döyüşdülər.” (Bax: Sardadvar A.T. Tarix-e nezami va siyasiye dovrane Nadersax-e Afşar. Texran, 1395/1975. S. 772).

Arxiv materiallarından görüldüyü kimi, hamı bir nəfər kimi həlak olan ləzgilər düşmən qoşununu yarı etmişdilər. Bu isə o demək idi ki, Nadir şah bu döyüşdə 30 mindən çox əsgərini itirmişdi. Onun sərkərdələri həmin döyüşdən sonra elə qorxuya düşmüşdülər ki, bundan sonra xeyli müddət Dağıstan vilayətlərinə hücumu etməyə cürət etmədilər. (Bax: АВІР, ф. 77, 1741, д. 4, л. 94, 97). Qanlı Şaban, Molla Abdullah, Məhəmməd bəy kimi qəhrəmanların igidlikləri azadlıq uğrunda mübarizədə Azərbaycan və Dağıstan xalqlarını düşmən üzərində yeni qələbələrə ruhlandırdı.

Müəffər MƏLİKMƏMMƏDOV

XƏBƏRLƏR

www.samurpress.net

Kanadada yeni mərkəz

Azərbaycanın Kanadadakı səfirliyinin verdiyi məlumata görə bu ölkənin Vankuver şəhərində ilk dəfə olaraq Azərbaycan mədəniyyət və icma mərkəzi yaradılıb. Burada Azərbaycan dilinin, musiqisinin və milli rəqslərinin tədrisi kursları təşkil edilib. Mərkəz Azərbaycan mədəniyyətinin Kanadada təbliği sahəsində əhəmiyyətli rol oynayacaq. Mədəniyyət mərkəzi yaxşı təmir olunmuş ayrıca binada yerləşir.

Sankt-Peterburqda Azərbaycan günü

Sankt-Peterburqda yerli hökumətin bu günlərdə təşkil etdiyi “Milad yarmarkası” çərçivəsində Azərbaycan Günü keçirilib. Yarmarkada ölkəmizin kənd təsərrüfatı məhsulları, Azərbaycan mətbəxi və müxtəlif suvenirlər nümayiş etdirilib. Tədbirin sonunda Sankt-Peterburqun Mariinski teatrının artistləri Polad Bülbüloğlunun və mərhum müğənni Rəşid Behbudovun mahnılarını ifa edib, bayramda iştirak edən şəhər sakinlərinə Azərbaycan rəqsləri nümayiş olunub.

Almaniyada nəşr olunub

Almaniyada Xocalı soyqırımının 20 illiyinə həsr olunmuş kitab çapdan buraxılıb. 242 səhifəlik kitabın müəllifi Rolf Kunshdur. Kitab Maqdeburq şəhərində fəaliyyət göstərən Almaniyalı-Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin səyi nəticəsində ərsəyə gəlib. Kitabda Xocalı soyqırımını barədə ətraflı məlumat verilib, erməni daşnaklarının dinc azərbaycanlılara qarşı törətdikləri vəhşiliklərdən söhbət açılıb.

Nizaminin əlyazmalarının surəti

Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinə geniş hazırlıq görülür. Gəncədə yeni Nizami mərkəzinin və Nizami muzeyinin bünövrələri qoyulub. Şairin məqbərəsi ətrafında əsaslı yenidənqurma işləri aparılıb. Bu günlərdə Nizaminin dünyanın müxtəlif ölkələrində saxlanılan əlyazmalarının surəti Gəncəyə gətirilib. Fransadan, Sankt-Peterburqdan, Vatikandan və digər ölkələrdən gətirilmiş əlyazmaların surətləri Nizami muzeyində nümayiş etdiriləcək.

Bir daha adlar və soyadlar haqqında

Milli Məclisin Regional Məsələlər Komitəsinin yanvarın 24-də keçirilmiş iclasında komitənin sədr müavini Fəttah Heydərov “Adlar və soyadlar haqqında” qanun layihəsi ilə əlaqədar demişdir ki, Azərbaycanda 9 milyon əhali var və buraya ölkəmizin əzəmətli xalqları və etnik qrupları da daxildir. “Bu qanun qəbul edilərsə, o zaman təbii ki, həmin əzəmətli xalqların və etnik qrupların nümayəndələri də öz milli xüsusiyyətlərinə, tarixi keçmişlərinə, ənənələrinə uyğun olaraq öz ad və soyadlarını dəyişmək istəyəcəklər. Biz isə qanunda qeyd edirik ki, onlar ancaq “l”, “li”, “lu”, “lü” soyad sonluqlarından istifadə etməlidirlər və bu, məcburidir. Bəs o zaman bu insanlar nə etsinlər? Eyni zamanda, Cənubi Azərbaycanda milyonlarla soydaşımız var. Həmçinin Gürcüstanda yarım milyondan artıq soydaşımız var. Bəs onlar necə olacaq? Bu qanun onlara da, xüsusilə Gürcüstandakı soydaşlarımıza şamil olunacaq, ya yox? Ona görə hesab edirəm ki, digər vacib məsələlərimiz olduğu halda belə bir qanun layihəsinin müzakirələrə çıxarılması heç cür düzgün deyil.”

ФАРИДАДИ КУКЛУШАР РАМДА

2012-йисуз Лондонда Гатун Къугъунрин Олимпиада кыле фида. Вахт мукъвал хъунивай чи республикадин спортдин таъсиб члугвазвайбурун къайгъуярни пара жезва. Спортсменри лицензия къачун патал халисан женг члугвазва. Къедалди Олимпиададиз фин патал къве касдин твар тайин хъанва. Абурукай сад таэквондочи Фарида Азизова я.

Алатай гатуз Бакуда кыле фейи дуьньядин чемпионатда II чка къур и руша пешекаррин дикъет желб авуна. Абуру Фаридадик члехи

умудар кутунва. 16 яшинда авай Фарида икван гагъди гъве-члибурун акъажунра къудра республикадин, садра Европададин чемпион хъанва. Гила жегилрин спортда сифте камар вегъизвай адан виклегвилел ва алакунрал вири гейран я. Фаридади чи республикадин тарихда сифте яз дишегъли таэквондочи хъиз Олимпиадада иштиракда. Адахъ галаз кылди машгъл хъун патал Кореядай Бакудиз эвернавай тренердин регъбервилек кваз йиф-югъ талана акъажунриз гъазур жезвай лезги рушахъ са ният ава - Олимпиадада уфтан хъун.

Фаридадалди дамахзавай адан ватангълияр - кцларвияр и лезги руш чемпион жедайдан члаахъ я. Вучиз лагъайтла эхиримжи вахтара сад садан гуьгъунал алаз кыле фейи къуд улкведин ахъа чемпио-

натра - Кореядин, Россиядин, Украинадин ва Хорватиядин таэквондодай турнирра къуд къизилдин медаль къазанмишнавай и руш адетдин спортсмен туширди виридаз хъсандиз чизва.

Фарида и дережайрив агакъарун патал яргъл йисара гъакъсагъвилелди зегмет члугур адан тренер, кцларви Камран Къарибова лугъзвайвал, са гафни авачиз, руша гележегда спортдин вири куклушар рам ийида.

АЗИЗРИН СЕВДА

БИЗНЕСМЕНРИН КИВАТИАЛ АРАДАЛ ГЪАНВА

Алатай йисан гатуз Дагъустанда кыле фейи форумдал Красноярскдин эцигунардай "Монолит-Холдинг" компанидин кыл Мамед Абасова республикадин Киблепата, меркез Дербент шегъер яз бизнесменрин ассоциация тешкилун патал теклиф ганай. Цийиз арадал гъанвай ассоциациядик "Монолит-Холдинг" компанидиз регъбервал гузвай Мамед ва Разим Абасовар, машгълр банкир Абдулжелил Абдулкеримов, "Строй-Альянс" ПСК-дин кылин директор Девлетхан Алиханов, Астрахань вилайетдин парламентдин депутат, "Стройиндустрия-2000" ПК ОО-дин кылин директор Юсуф Зейнединов, Киблепата Уралдин санайдин компанидин президент Рашид Сардаров ва маса машгълр лезги бизнесменар экечланава.

Твар-ван авай политолог Ханжан Къурбанова лугъзвайвал, ассоциациядин макъсад гъам регионда кардик квай, гъам масанриз фена, агалкунралди кваллахзавай бизнесменрин пулдин та-къатар санал кватлунын нетижада Киблепата Дагъустан йигин камаралди цийи хъувун я.

ДУЪНЪЯД КРАР

ВИРИДАЛАЙНИ ЧЛЕХИ КЪУРЪАН

Икван гагъди дуьньядин виридалайни члехи Къуръан Татарстандиз махсус тир. Адан яргълвал 2 метр, гъаркъувал 1,5 метр я. И йикъара Афгъанистандай тир Мегъамед Сабир Хедриди цийи рекордиз къул члугуна. Ада парчадикайни кагъздикай гъазурнавай Къуръандин яргълвал 2,28 метр, гъаркъувал 1,55 метр я. 218 чиникай туькълурнавай ктабдин заланвал 500 кило я. Виридалайни члехи Къуръан арадал гъун патал зур миллион доллар пул харжнава.

АМЕРИКАВИЙРИ ПАРА ХЪВАЗВА

Дуьньяда виридалайни пара ички хъвазвайди Америкадин Садхъанвай Штатрин агъалияр я. Пешекарри лугъзвайвал, ина дишегълиди йикъа са сефердилай ва итими къве сефердилай гзаф дуьшбушра ички хъвазва. Агъалийри ичкидикай гзаф менфят къачуналди гъар йисуз улкведин экономикадиз 200 миллиард доллардилай гзаф зарар гузва.

ЧАКАЙ КХЪЕНАЙ...

Лезгийр - дагъвияр са члавузни рикле, руьгда кичлевал тахъай, гъар са жуьре душманрикай чпин ватан ва азадвал хуьз къарагъай кьегъал аскерар я. Гъар са гъалибвал лезгийри чпиз хас тир гурлу къуьлралди къейд ийиз хъана.

Александр Костюнин,
алай аямдин твар-ван авай урус шайр,
журналист.

Квалах тавур пер муьрхъуь къада.

Лезги халкъдин мисал

НАМБУРГДИН ЛЕЗГИ ХИЗАН

Германиядин Намбург шегъерда са лезги хизан яшамис жезва. Гъалал зегметдалди кыл хуьз-вай адетдин хизан. Ина абур виридаз чида, чкадин агъалийри Салмановриз икрамда.

Акиф Салманов къуд аялдин буба я. Адахъ вичин фирма ава. Адан умуьрдин юдаш тир Интизара духтурвиле квалахзава. Абурун члехи веледри - Мариядини Яшара чпин шегъер неинки Германиядиз, гъакли Европадиз сейли авуна. Жиужитсидай абурув къведайбуру тлимил ава. Са шумудра улкведин чемпионар хъайи жегилри 2010-йисан Европададин чемпионатда зурба гъунар къалурна: Марияди къизилдин, Яшара гимишдин медалар къачуна. Абурун гъевчи стхайрини спортда сифте камар вегъизва.

Кцларвияр тир Акифани Интизара ватандай яргъара чи халкъдин адетар хъсандиз хуьзва. Илаки дидед члалал акъатзавай "Самур" газетдалди дамахзава абуру, цлуд йис я ара датлана ам кхъиз. Гъар йисуз ял ягъун патал чпин диде-бубайрин кылив хкведа чи ватангълияр. Акифа вичин буба Абдурашид ва диде Марият патал вири жуьредин къулай шартлар авай квал эцигна, ара датлана абурун къайгъу члугуна. Алатай йисан гатуз диде Марият месе гъатайла Акифа варцаралди адаз къуллугъ ийиз акур мукъва-кылияр

пагъ атлана амуькнай. Диде рагъметдиз фейила тазиятдин мярекат абурулуздакъ кыле тухвана, Германиядиз хъфенай гада.

Намбургвийриз хъиз, кцларвийризни и кьегъал касдин хатур пара канда. Хайибуру, дустари адалди дамахда.

И мукъвара вичин 50 йис тамам хъанвай Акиф Салмановаз чна чандин сагъвал, умуьрдин виликай къвезмай йисара мадни члехи агалкунар тлалабзава.

Гуьлхар ГУЪЛИЕВА

ХАБАРАР

www.samurpress.net

Хтулри кхъенвай ктаб

Лезгийрин машгълр алим ва кхъираг Агъед Агъаева 1996-йисуз урус члалал чапдай акъудай "Ярагъ Мегъамед, Мусурманрин философ: дин - иман, азадвал ва марифат патал женгчи" ктаб чи тарихда члехи вакъиадиз элкъвенай. Ихътин мад са вакъиа. Алатай йисан эхирра Магъачкъалада профессор А.З. Эфендиева, твар-ван авай экономист Гъ.Ш.Рустамова ва РФ-дин образованидин гъуьрметлу квалахдар А.А.Абдулмежидова урус члалал "Ярагъ Мегъамед, Руьгъдин ирс ва ирсдарар" твар ганвай ктаб чапдай акъудана. И метлебу ва тариф авуниз лайихлу тир ктабдин авторар пудни Мегъамед Ярагъвидин хтулар я.

Мад са "Самурдин" юбилей

Вич Киблепата Дагъустандин Хпуьхърин хуьрй тир Гъажимегъамед Селимова 11 йис я Къазахстандин Актау шегъердин "Самур" твар алай медениятдин меркездиз регъбервал гуз. И меркез арадиз атана 20 йис хъанва. Меркездин члехибуру ва адак экечнавайбуру юбилей лайихлуздакъ къейд авун патал гъар жуьредин алахъунар ийизва. И йикъара Гъ.Селимоваз Къазахстандин гъукуматдин патай къизилдин медаль ганва. Ам гъакли и республикадин халкъдин ассамблеядик ква. Гъ.Селимова члугур зегметар себегъ яз алай вахтунда "Самур" Къазахстандин виридалайни хъсан

медениятдин меркезрикай сад я.

"Самур" газетдин коллективди и меркездин юбилей тебрикзава, адаз мадни члехи агалкунар тлалабзава.

Вири дуьньядин лезгийр патал

Гилан аямда вири дуьньядин лезгийр агудун, халкъдин тлал алай месэляяр веревирд авун, абур талукъ идарайрин вилик эцигун, вилик фин патал рекъер жагъурунин карда Москвадин лезгийр генани тафаватлу жезва. ФЛНКА-ди ва кыле Амил Саркаров акъвазнавай "Москвадин лезгийр" тешкилатди халкъ паталди ара датлана квалахзава. И рекъий жегилри члугвазвай зегметар илаки лайихлуди я. Чи жегилрикай Руслан Къурбанова, Алаудин Ярагъмедова, Ирина Мирзаметовади Москвада информациядин технологияри лезгийрин месэляяр райж авун патал клевелай квалахзава.

Москвадин лезгийрихъ алай йисуз вири дуьньядин лезгийр паталди медениятдин жуьреба-жуьре мярекатар кыле тухудай ният ава.

Журналистди манияр лугъзва

Къве йис инлай вилик Дагъустандин Гъукуматдин Университетдин журналистикадин отделение аквалтларай Камилла Мамедовади къачунвай пешедай квалах тавуна вичин руьгъдин къватар манидиз ганва. Куьруь вахтунда ада сегънеда члехи агалкунар къазанмишнава. Ам концертрин программаяр гъаз Россиядин гзаф шегъерра хъанва.

Вуна вучиз манидарвал пеше хъяна лагъай суалдиз жегил журналистди ихътин жаваб гузва: "Чна чи лезги меденият, лезги манияр вини дережада хуьн патал гзаф алахъунар авуна кланзава. Къе лезги манидарар музыкадал гзаф рикл алай са бязи маса миллетрин манидаррив гекъигайла, гуьгъуна амуькзава. Чна и татугайвал арадай акъудна кланзава. Лезги халкъдин девлетлу музыка хуьн, ам вилик тухун, вири дуьньядиз сейли Рагъимат Гъажиевадин лайихлу давамчи хуьн зи риклин мурад я."

АГАЛКЪУНРИН РЕКЪЕ

Вичин твар Америкада чап хъанвай «XX асирдин зурба алимар» энциклопедияда гъатнавай Камал Мегъманан хва Абдуллаев 1936-йисуз Кцлар райондин Эчехуьре дидедиз хъана. 1978-йисуз Москвадин Энергетикадин Институтда докторвилдин диссертация хуьдай вахтунда адан аппонентри энергетика илимдиз зурба алакунар авай алим къвезвайди къилди къейд авунай.

Гьукуматдин Илимдинни Техникадин Комитетди ада регьбервал гузвай кафедра улкведин чиркин цикай энергетикада менфят къачунин рекъий виридалайни хъсан чирвилер гузвай къилин тешкилат хъиз къабулнай.

Шумудни са йисара республикадин энергетикадин системадин къилин идарадин отделдиз регьбервал гайи адахъ и рекъий члехи тежриба ава. Адан ахтармишунрикай Баку-

дин, Сумгаитдин, Харьковдин, Минскдин, Донбасдин ва маса шегъеррин карханаири гегъеншдиз менфят къачуна.

К.Абдуллаев гзаф йисара диссертацияр хуьнин рекъий специализированний советдин седри хъанай. Ам Республикадин Образованидин Министерстводин энергетикадин рекъий илимдинни-методикадин советдин, гъакни республикадин гзаф министерствойрин ва тешкилатрин илимдинни техникадин рекъий советрин член я.

20 йисуз ара датлана Азербайжандин Гьукуматдин Нафтладин Академиядин энергетикадин факультетдин деканвиле къвалахай К.Абдуллаева 37 йис я кафедрадиз ва проблемдин лабораториядиз регьбервал гуз.

Энергетикадин экологиядихъ галаз алакьалу яз къазанмишай агалкъунрай адаз 2000-йисуз Санкт-Петербургдин Академиядин къарардалди М.Ломоносован тварунихъ галай къизилдин медаль гана.

И мукъвара вичин 75 йис хъанвай алимдиз чна юбилей тебрикзава, адаз амайдалайни члехи агалкъунар тлалабзава.

Мурад КЦАРВИ

Чехиди авачир
къвале берекат жедач.

Лезги халкъдин
мисал

ХАБАРАР

www.samurpress.net

Кефер пата кардик кутада

Сифте яз Азербайжанда цифрадин телевидение кефер патан районра кардик кутада. Гъавилай чкайрал къулай шартлар арадал гъанва. Къуба райондин Дагълу хуьре 75 метрдин къакъанвиле авай вышка эцигнава. Ада яргьал дагъдин хуьрерин агъалийризни телегунгуриз килигдай мумкинвал гуда. И кар патал дуьньядин стандартрив къадай лап цийи авадалухрикай менфят къачуда.

Къегьал рухвайри куьмек гуда

Советрин девирда Дагъустандин лезги районри гъам и республика, гъамни Россиядин са бязи вилайтар емишралди, ципицралди, салан майвайралди, консервийралди, малдарвилдин магъсулралди таъминарзавай. Белиждин, Къасумхуьруьн, Герейханован тварунихъ галай совхоздин, Мегъарамдхуьруьн консервийрай заводри Дагъустандидай къецени твар акъуднавай. Гъайиф хъи, алатай асирдин 90-йисара и заводар акъвазарна, барбатна.

Халкъдин яшайиш усаларзавай и гъалар арадай акъудун патал чпихъ мумкинвилер авай къегьал лезги рухвайри - Красноярскдай стхаяр Абасоври, Москвадай Абдулжалал Абдулкеримова, Асанбура Нуьдуьрбегова, Феликс Шамхалова, Сулейман Керимова, Астрахандай Юсуф Зейнединова, Санкт-Петербургдай Мирзе Мирзеева, Уралдай Рашид Сардарова ва гъакн масабур лезги районра хуьруьн майишатдин суьрсет гъалдай карханаар эцигун, туризмдинни курортдин комплексар кардик кутун, вацларал ГЭС-ар хкажун къарардиз къачуна.

Лезги зарийрин йис

Чи литературадин тарихда халкъдихъ дамах кутадай йисар тлимил авач. Абурукай садни 1983-йис я. Гъа йисуз лезги зарийрин эсерар СССРдин халкъарин 34 члалаз: урус, украин, белорус, къазах, узбек, азербайжан, татар, авар, башкир, каракалпак, къиргъиз ва маса члалариз эклъуьрнай. И таржумаяр цудралди газетринни журналрин, альманахрин чинриз акъуднай.

“Каракалпакиядин правда” газетдин са шумуд нумрада Ибрагъим Гьуьсейинован, Жамидинан, Байрам Салимован ва масабурун шиирар, Гъажи Гашарова Алирза Саидовакай хъей макъала акъатнай.

“Смена” твар алаз каракалпак члаладди акъатзавай газетдин къуд нумрада Межид Гъажиеван “Зун, кешин ва къарпуз” твар алай повесть чапнай.

Гъакн 1983-йисуз каракалпак члаладди Дагъустандин поэзиядин антологияни акъуднава. “Лезгийрин поэзия” твар алай паюна Стлал Сулейманан, Хуьруьг Тагъиран, Шагъ-Эмир Мурадован, Ибрагъим Гьуьсейинован, Алирза Саидован, Ханбиче Хаметовадин, Байрам Салимован, Жамидинан ва Абдул Ражабован шиирар гъатнава.

Хуьре комплекс эцигзава

Дагъустандин Стлал Сулейманан районда инвестицийрин проектар кардик кутун хъсан адетдиз элкьвенва. Эхиримжи къуд йисан къене райондиз 3 миллиард манат инвестицияр желбнава. Инвесторрин такъатралди Цмурдал келуниинни спортдин комплекс, Алкъвадрал Гъасан эфендидин музей эцигна. “Кпул ятар” Вирироссиядин метлеб авай сагъаруниинни сагъламвал мягъкемаруниин санаториядиз элкьуьрнава. Къасумхуьруьнни Вини Стлалрин арада хъвадай ятар къапара цадай завод эцигзава.

Исятда Магъачкъаладин “Трон” эцигунрин фирмадин къил Сагъиб Алимова вичин такъатралди Сардархуьре спортдин комплексдин дарамат эцигзава. Ина къве зал, са шумуд кабинет ва чухуьдай чка кардик кутада. Эцигунар къве йисан къене акъалтларда.

ЛЕКЪРЕ ХЪИЗ КЪУЪЛДА

Зейнал Жигерханов Азербайжандин лезгийриз фадлай сейли я. 24 йисуз Филармониядин къуьлерин ансамблда, гуьгъуьнлай Азербайжандин Гьукуматдин Къуьлерин Ансамблда къвалахай, лекъре хъиз къуьлдай и кас 2004-йисуз пенсиядиз фена. Вичихъ члехи агалкъунар авай и пешекар гъа йисуз “Сувар” лезги ансамблдин регьбердин тлалабуналди ина хореографвилев эгечна. Гъа члаладай ада къуьунал рикн алай лезги жегъилар агудун къетна. Къилди къуьлерин мектеб туйкъуьрай З.Жигерханова лезги гадайризни рушариз къуьлерин сирер чириз са шумуд йис я.

и жегъилар Зейналан мектебди къвачел акъалдарнавай, ина чирвилер къачунвайбуру я. З.Жигерхановавай чирвилер къачун патал гъар йисуз шумудни са жегъилар “Суварин” къилди къуьлерин мектебдиз къвезва.

И мукъвара Зейнал Хушметан

хцин 50 йис тамам хъана. Чина даим мили хъвер авай Зейнал муаллимдиз чна юбилей тебрикзава, адаз чандин сагъвал, риклин шадвал тлалабзава. “Ви чинай хъвер, къвачерай звер кими тахъурай”, - лугъузва.

Сабина МАМЕДОВА

ПОЭЗИЯДИН ПИПИ

Лезги руш

Булахдилай хквезвай руш,
Къвачерик вуч звер гала ви.
Заз пел члурна килигайтлан,
Мад пцузаррихъ хъвер гала ви.

Къуьнел къунвай залан кутар,
Ви къуьнериз пар тахъурай.
Яваш эциг вуна камар,
Ви къвачериз тлар тахъурай.

Къилел алай лацу бишме,
Ви къуьнерал аватнава.
Къизил рангад яргъи кифер,
Ви юкъвалай алатнава.

Са кутар яд бес жедайд туш,
Мад са сефер ша булахдал.
Ваз килигна, чан лезги руш,
Акъатрай зи риклевай тлал.

Сенгер булах

Къилел Шагъдин дагълар къакъан,
Члехи Муругъ я ви макан,
Чи магъалра кутуна ван,
Гъиниз я ви сефер булах?
Сенгер булах, Сенгер булах.

Вал ашукъ я чи эл-уба,
Дербенд, Муышкьюр, Кцлар, Къуба,
Шуршурдин ван аваз япа,
Ягъда чилиз метлер булах,
Сенгер булах, Сенгер булах.

Ягъиз далдам, зурнеяр, тар,
Къватн жез винел сусар, рушар,
Мехъер къвализ жеда ушар,
Чрадамаз шишер, булах,
Сенгер булах, Сенгер булах.

Ви винелди чун атана,
Ша, стхаяр жен лагъана,
За, Шаира, Мирзехана,
Къунай ви цел къинер булах,
Сенгер булах, Сенгер булах.

Агакъзавач къе вав зи гъил,
Акъатзава таквазди вил,
Къариб хъанва ви цихъ апрел
Къуразава жигер булах,
Сенгер булах, Сенгер булах.

Апрел АГЪАБЕГОВ,
Кцлар райондин
Агъа Лакаррин хуьр.

ЧУН ТЕБРИКЗАВА

МАДНИ ЧЕХИ АГАЛКЪУНАР ХЪУРАЙ

«Самур» газетдин 20 йис тамам жезва лагъайла, аз уьмуьр фад-фад физвайди мад гъилера чир хъхъана. Амма им чи халкъдин милли къаннажагъда дубнядиз ва тарихдиз, чи къенин ва пакадин йикъаз цийи вилерай килигунин дегишвилер тур зурба девир я. И жигъетдай «Самур» газет иллаки къенин

Азербайжанда акъатун чъехи къимет авай вакъиа я. Ам акъатунни эвелни-эвел Къулан вацун эрчи пата авай, ахпани амай вири лезгириз чун зурба халкъ тирди ва чахъ чи къадам чилер ва чъехи тарих авайди цийи девирдин шартлара райж хъувуна ва хъийизва. И карда Седагет Керимовадинни Муьзеффер Меликмамедован зегъметар чъехибур я. Абуру газетдин патав яратмишдай цийи къуватар къватнава, лезги эдебият ва меденият вахтунихъ галаз кам камуна аваз фин патал алахъзава ва и кар абурулай хъсандиз алакни ийизва. Сагърай чеб.

Азербайжан ва урус чаларални макъалаяр чапзавай «Самурдин» чинрай чи халкъдин тарихдин ва медениятдин куклушриз маса халкъарин векилривайни килигиз жедай мумкинвал артух жезва. За газетдин къуллугъчийриз, аниз хъызвайбуруз ва ам къелзавай вирибуруз и юбилей мубарак ийизва. Чи халкъдин рубгъдин сихвал ва сагъламвал хънин, чи миллетдин ва адан мураддинни дердийрин ван уьлкведин къилевайбуруз агакъарунин рекъе «Самурдихъ» мадни чъехи агалкъунар ва эхир авачир баркаллу уьмуьр хъурай!

**Арбен КЪАРДАШ, шаир,
Дагъустан Республикадин
Гьукуматдин премиядин лауреат**

«САМУР» - 20 ЛЕТ ЖИЗНИ...

ГАЗЕТА «САМУР» ОТМЕЧАЕТ СВОЙ ЮБИЛЕЙ

С самого первого своего номера вышедшего в свет в 1992 году газета «Самур» продолжает, в течении вот уже 20 лет, радовать своих читателей интересными публикациями.

Сегодня, постоянные читатели газеты вспоминают, как все начиналось. Ровно 20 лет назад, в далеком 1992 году первый номер газеты увидел свет. В те трудные для Азербайджана 90-е годы все понимали, что для развития и пропаганды лезгинской культуры необходимо создать какое-нибудь печатное издание. Газета была создана, и первому, кому довелось возглавить ее, стал писатель-журналист Фейруз Бадалов. Газета вызвала большой интерес у читателей. После прихода к руководству доктора искусствоведческих наук Нуреддина Габибова проект пережил некий спад. Сократилось количество подписчиков, издание печаталось с большими промежутками. Все понимали, что если не принять срочные меры, газета попросту «умрет». Так, в 1997 году, было принято решение назначить на должность главного редактора Седагет Керимову.

И сегодня мы видим, что принятое решение оказалось верным. Под ее руководством газета стала более интересной: в ней появились новые рубрики, полезные статьи и, самое главное, газета «Самур» стала единственным печатным органом в Азербайджане, который выпускается на трех языках!

С гордостью можно сказать, что «Самур» выдержал всякого рода испытания и продолжает вносить свой вклад в укрепление многонационального Азербайджана.

Статьи, публикуемые в рубриках «Гости «Самура», «Наши села», «Словарь «Самура», «Знаете ли вы?», «Трагедия Кубы 1918 года», «Наши знаменитости», «Анекдоты «Самура», «Новые лезгины», «Гусар, гусарцы», «О лезгинском языке», «Люди и судьбы», «Слово редактора», «Что мы не знаем об известных лезгинах?», «Лезгины во всем мире» пользуются у читателей неизменным успехом.

В настоящее время «Самур» читают в России, Эстонии, Киргизии, Узбекистане, Украине, Турции, Германии, Соединенных Штатах Америки, Белоруссии, Швейцарии, одним словом, в 23-х странах мира.

Но и это еще не все. За прошедшие годы газета сумела выявить десятки героев, писателей, ученых, известных личностей, до сих пор остававшихся в тени.

Так же «Самур» тесно сотрудничает с молодыми писателями. В 1997-2000 годах впервые на страницах газеты были напечатаны произведения 68 молодых авторов. В 2000 году редакция выпустила сборник стихотворений молодых поэтов под названием «Акъата шегъредиз» (В добрый путь). Позже, многие из этих молодых авторов издали свои книги.

Одна из главных целей газеты - это сохранение и развитие родно-

го языка. И сегодня уверенно можно сказать, что сотрудники редакции справляются со своей миссией.

Несмотря на успехи и достижения, газета периодически сталкивается с финансовыми проблемами. Незначительная помощь, которую оказывали почитатели газеты, не могла разрешить всех проблем. Вот уже несколько лет газета выходит один раз в месяц из-за дороговизны издательских расходов и высокой арендной платы. Но, несмотря на все трудности, редакция газеты готовится к своему 20-тилетнему юбилею. Сейчас уже трудно представить лезгин без «Самура». Газета покорила сердца читателей.

От себя лично хотелось бы поблагодарить весь коллектив редакции «Самур» за проделанную работу. Желаю газете долгих лет жизни и интересных материалов.

Рустам АЗИМОВ

НАС ПОЗДРАВЛЯЮТ

Расим МУСАБЕКОВ,
депутат Милли
Меджлиса
Азербайджана

- От души поздравляю коллектив газеты «Самур» с 20-летним юбилеем. Желаю Вам больших творческих успехов.

Гейдар МИРЗА,
научный
сотрудник,
ЦСИ при
Президенте АР

- Хотелось бы выразить искренние поздравления всему коллективу газеты «Самур», двадцатилетний юбилей, который коллектив отмечает в этом году. Думаю, это символично, что этот юбилей совпадает с двадцатилетием независимости Азербайджанской Республики, если учесть нерушимые вековые узы, связывающие лезгинский народ с другими народами нашей страны и вклад лезгин в общественно-политическую жизнь Азербайджана, культуру, науку, спорт и многие иные сферы.

Хотелось бы видеть газету развивающейся, процветающей, продолжающей радовать своих читателей интересными материалами. Несомненно, успешная деятельность такой газеты на пользу всему Азербайджану. В стране все еще много людей, особенно среди молодежи, которые не имеют представления о всем богатстве культурной мозаики страны. Именно поэтому рекомендовал

бы коллективу газеты в дальнейшем более пристальное внимание уделять и виртуальному пространству.

Марьям СУЛЕЙМАНОВА,
Заслуженная
артистка
Азербайджана

- Приятно, что мне выпала возможность поздравить коллектив и читателей газеты «Самур». Живите долго, будьте интересны и большой вам читательской аудитории.

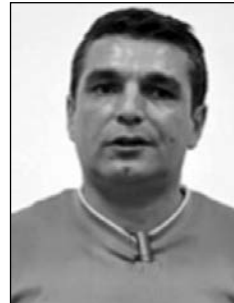

Ризван ГУСЕЙНОВ,
политический
обозреватель,
директор
Института по
правам человека
НАН
Азербайджана

- Так сложилось, что на протяжении всей жизни у меня много настоящих друзей, боевых товарищей и коллег среди братьев-лезгин. Отмечу, что я не выбираю друзей, просто лезгины больше всего, видимо соответствуют высокому статусу друга, который и в трудную минуту поддержит, и в хорошие дни будет искренне делить с тобой радость. Поэтому, я не мог не присоединиться к многочисленным поздравлениям в связи с 20-летием газеты «Самур» в адрес коллектива этого профессионального и интересного печатного издания на лезгинском языке. Преимуществом «Самур» является то, что она выходит на трех языках, а зна-

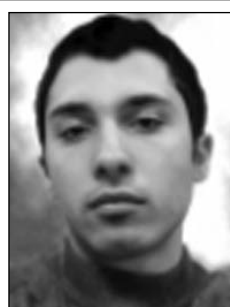
чит, является своеобразным мостом между различными народами Кавказа, а также информационным окном для многочисленных подписчиков в разных странах мира.

Желаю коллективу газеты «Самур» и далее быть светочем, хранителем и просветителем самобытной культуры, истории и быта своего народа. Отсутствие постоянной государственной финансовой поддержки для газеты «Самур», по моему мнению, не является негативным фактором, поскольку, несмотря на это, газета выходит немалым тиражом и популярна уже 20 лет, что еще раз подтверждает то, что «Самур» стоит на своих ногах и не является изданием держимым на «искусственном дыхании». Желаю счастья, здоровья и процветания Седагет ханум Керимовой и коллективу газеты, а также, чтобы «Самур» и дальше оставался независимым, профессиональным и интересным информационным источником, как для лезгинского народа, так и для общественности Азербайджана и зарубежья в целом!

Натик ДЖАФАРЛИ,
соучредитель
общественного
движения РЕАЛ

- Я поздравляю коллектив газеты «Самур» с юбилеем, который отмечается в эти дни. Люди, которые работают в этом коллективе, годами служат развитию дружбы между народами, своей деятельностью вносят огромный вклад в развитие страны, пропаганде ценностей Азербайджанской Республики. Желаю газете «Самур» дальнейшего процветания, творческих успехов, и уверен, что эти люди делают огромную работу для нашей общей Родины — Азербайджан!

Руслан ГАРУНВИ,
главный
редактор
«ЛезгиRadio»

- Уважаемая Седагет ханум, поздравляю вас с грядущим 20-тилетним юбилеем газеты «Самур». Благодарю вас, за колоссальную работу, которую вы провели во имя сохранения и пропаганды национально культурной идентичности нашего народа. Желаю вам дальнейшего процветания и успехов. Выражаю свою готовность к сотрудничеству по любым вопросам.

Арастун НИФТИЕВ,
президент
футбольного
клуба «Шахдаг»

Искренне хочу поздравить весь коллектив газеты «Самур». Вы проделываете огромную работу по сохранению лезгинского языка. Мы гордимся тем, что Вы у нас есть. Газета «Самур» не однократно публиковала статьи про наш футбольный клуб. Мы хотим, чтобы эта тенденция продолжалась, и мы продолжали сотрудничать с Вами. Еще раз, от себя лично и от коллектива футбольного клуба «Шахдаг» поздравляем Вас с юбилеем. Желаем Вам и всему коллективу газеты успехов в этом сложном деле. Ну а мы будем радовать Вас своими победами на зеленых полях Азербайджана.

**Подготовил к печати
Рустам АЗИМОВ**

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

ША, ЛЕЗГИ ЧАЛАЛ РАХАН!

Чал чириз кланзавайбур патал

Саламалейкум! -
Алейкумсалям!
(Здравствуйте!)
Экуьн хийиар!
(Доброе утро!)
Нисин хийиар!
(Добрый день!)
Нянин хийиар!
(Добрый вечер!)
Йифен хийиар!
(Доброй ночи!)
Вун атуь, рагъ атуь!
(Да будет солнце твоим
приходом!)
Пара къван сагъ хъурай!
(Большое спасибо!)
Хъсан хъана вун атана!
(Хорошо что ты пришел!
пришла)
Вун гьикI я? (Как ты?) - Хъсан
я (Хорошо). Пис туш (Не

плохо.) Гъамд хъурай
Аллагъдиз (Слава Богу.)
Диде-буба гьикI я? (Как твои
родители?)
Хизан хъсанзавани?
(Как твоя семья проживает?)
Аялар чIехи хъанвани?
(Дети выросли?)
Вахъ хтулар авани?
(Есть ли у тебя внуки?)
Хъуре вуч хабарар ава?
(Какие новости в селе?)
Жувакай мукъаят хъухъ.
(Смотри за собой.)
Ви крар вилик фирай!
Агалкъунар хъурай ваз!
(Успехов тебе!)
Чи патай хизандиз саламар
лагъ. (От нас передай привет
своей семье.)

ШАРВИЛИ

Дегъ заманда лезгийриз Шарвили лугъур зурба са пагъливан хъана. Лугъуда хьи, адак яракъ акатдачир. Хер-къацI хъайитIани, гъасятда сагъ хъжедай къван. Адакай суван яцар, цIегъер, миргер катдачир. Ам рекъяй фидайла нуькIер адан къуьнерал ацукъдай. Адан тур галукъай къванер, чархар пад-пад хъана фидай. Адан гъарайдин ван хъайила, душманар рикI аватна рекъидай. Шарвилиди гъамиша вичин халкъ гъар са баладикай, мусибатдикай хкудиз хъана. Душманар сакIани адал уфтан тежез хъана. Вичин ярар-дустар, маса пагъливанар галачиз, тек са ада виш агъзур касдиз жаваб гудай. Садра душмандин такъат пара хъана, цав, чил чулав хъана, адал къушунар гъавалат хъана. Шарвильдикни вичин ярар-дустарикай тIимил галаз хъана. Душманар гьикъван кукIварайтIани, куьтIягъ жезвачир. Шарвильдални гзаф хирер-къацIар хъана. Адан бедендай авахъай ивидикай хвалар жез хъана. Эхир ам гъуьргъуь хъана, ярх хъана. Вич рекъидайла, патав гвай юлдашриз ада веси авуна: "Душманри мус Лезгистандал вегъена, квез тади гайитIа, атана КIелед хивяй "Шарвили, Шарвили, Шарвили" лагъана, аз пудра эвера. А чIавуз за, атана, квехъ галаз санал душманар кукIварда". Гъанлай къулухъ лезгийр гъар гъилера, душманри чпел гъужум авурла, Шарвильдиз эвериз, душманрин винел уфтан жез хъана. Шарвили къенвач, ам гъамиша халкъдин далудихъ са къеле хъиз гала.

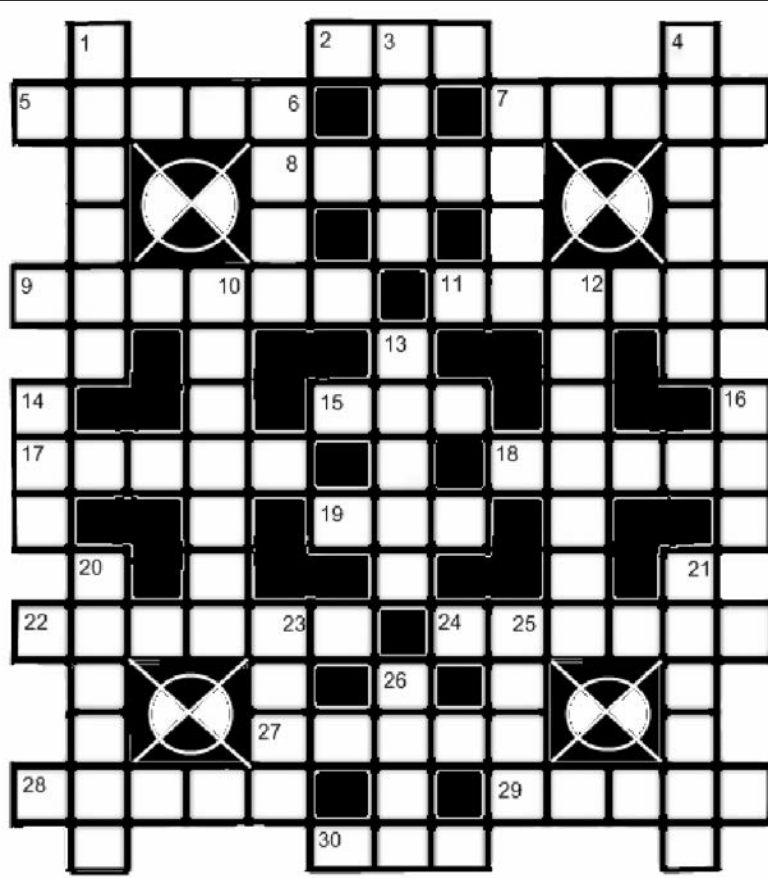
"Лезгийрин фольклор"

Кроссворд

Дуьз цIарара: 2. Пекер цIалцIамардай тадарак. 5. Муьгъуьббатдин куьлуь шиир. 7. Къаних. 8. Цуьк. 9. Хас тир лишанар авачир, бегъемсуз. 11. Россия. 15. Камаллувилин ярж. 17. Пашман. 18. Дережа. 19. Цурун къаб. 22. Мектебда клелзавайди. 24. Гъахъ. 27. Пелеш, перишан. 28. Са тIимил. 29. Чи дин. 30. Гъикаятдин эсер.

Тик цIарара: 1. Вахт-вахтунда тешкил ийидай еке базар. 3. Ягълав. 4. «Къилинж Къемер» романдин автордин тIвар. 6. Къежей. 7. Яру тваррин майва. 12. Жува жувакди туькIуьрнавай къундарма. 13. Симерикай хранвай женгинин алух. 14. Хур квай чка. 16. Накъвадин къат агъадай атлана куьруь ийизвай куьтендин хел. 20. ВацIун элкъвей гъвечIи къван. 21. Са затIни цанвачир дуьзенлух. 23. Ризкъи. 25. Индиядин къилин шегъер. 26. БалкIандин катунун тегъер.

ТуькIуьрайди: Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

ЧИ БУБАЙРИ ЛАГЪАНАЙ ...

Хъсанвилькай

- Хъсанвал авуна гъуьлуьз вегъ, ам гъанайни ахкъатда.
- Хъсанвал къилиз балани жеда.
- Хъсанвал къадир чидайдаз ая.
- Хъсанвал хъсанвиллиз къведа.
- Хъсанвилелай хъсан затI хъсанвал я.
- Хъсанвиллиз писвал ийимир.
- Хъсанвиллиз хъсанвиллив жаваб гун гъар са касдин буржи я.
- Хъсанвили хер сагъарда.
- Хъсанвал рикIелай ракъурмир, писвал рикIел хкимир.
- Хъсанвал авурдаз лапIаш вегъимир.
- Хъсанвал гъарада жув патал ийида.
- Хъсанвал цанвай ник хъиз я: вири тумари цIир ахъайдач.
- Хъсанвиллин эхир писвал тахъуй.
- Хъсанвал авун илим я, ам гъар касдила алакъдач.
- Хъсанвал квахъ тийидай девлет я.
- Хъсанвал къехуьнармир.
- Хъсанвиллив агата, писвилькай къакъата.

ГЪАРФАРИЗ ТАЛУКЪ ГАФАР

Гъ - гъил, гъаб, гъал, гъел, гъвар, гъарикI, гъвел, гъвергъвер
Гъ - гъад, гъамга, гъебе, гъерт, гъешем, гъуьл, гъяд, гъяркъуь
Къ - къаф, къад, къай, къазма, къал, къаних, къатай, къацу, къени
Къ - къал, къацI, къару, къекъел, къелечI, къемкъер, къеб, къигъитI
КI - кIам, кIакI, кIапIал, кIани, кIвал, кIвач, кIел, кIеле, кIир
ПI - пIагъ, пIини, пIипI, пIир, пIузар, пIивитI, пIатI, пакъракъ, пIиш
ТI - тIал, тIанур, тIапIас, тIарам, тIач, тIвал, тIветI, тIул, тIили
Уь - уьгъуь, уьзден, уьлен, уьлчи, уьлуьган, уьзенг, уьлкве, уьфт, уьцIуь
Хъ - хъалхъам, хъалхъас, хъархъ, хъач, хъварц, хъверы, хъел, хъире
Хъ - хъар, хъахъ, хъел, хъирхъам, хъи, хъиз, хъун, хъухъ, хътин
ЦI - цIай, цIар, цIам, цIайлапан, цIалцIам, цIицI, цIирх, цIуд, цIугъ
ЧI - чIал, чIав, чIар, чIатI, чIаф, чIиж, чIикъ, чIил, чIичI, чIух

КЪЕГЪАЛ КСАР РЕКЪИДАЧ

ГЕЛ ТУНА

Чи твар-ван авай агъсакъал, 1992-2009-й и с а р а Бакудин "Лезги мискИндин" крар кыле тухвай Гъажи Къабил Самедов рагъметдиз фена лагъай хабарди чун къарсурна.

Адан чѐхи буба Самед эфенди Вурварин твар-ван авай фекъи тир. Ада XIX виш йисуз кцларви алим Мирза Алидиз Цалагурдал медреса кардик кутаз куьмек ганай. Самед эфендиди вичин хцѐв Исмаилавни гъа медресада кѐлиз тунай. Кцлариз куьч хъайи Исмаил муьмин кас тир.

Совет гьукуматди дин къадагъа авурдалай къулухъни ада вичин иман дегишарначир ва

гъавилай халкъдин гьурмет къазанмишна.

Ихътин ксарин хтул тир Самедов Къабил Самедан хва 1928-йисуз Кцлара дидедиз хъана. Кцлара комсомол тешкилатдиз регъбервал гайи, райкомдин пуд лагъай секретарвиле кѐвалахай ам ВПШ акъалтларайдалай гьугъуьниз Азербайжандин КП-дин ЦК-да 6 райондин кураторвиле тайинарнай.

1965-йисуз вич Девечи райондин сад лагъай секретарвиле тайинарай ада муьжуьд йисуз и везифадал кѐвалахнай. Эцигунрихъни абадвилерихъ ялай и касдила районда гзаф гелер ама. И гелерикай сад Сиязандинни Девечидин арада авай гьуьнейра кутунвай тамар я. Абур гилалди "Къабил Самедован багълар" хъиз сейли я.

"Самур" газетдин коллективдин чѐхи дуст тир Къабил муаллим. Фад-фад чи редакциядиз илифдай ва марагълу ихтилатар ийидай ада.

Аллагъди вичиз рагъмет авурай!

ЭКУЪ ТИВАР

Къакъан буйдин, акунар авай гада тир Самир. Саваду, акьулу ва къени инсан хъиз чидай вирибуруз ам.

Алибегов Самир Абдурагъманан хва 1978-йисан 1-декабрдиз Хачмаз райондин Ялама хуьре дидедиз хъана. Къуба шегъердин 3-нумрадин мектеб ва юриствиле техникум тафаватлувилелди куьтягъай ам Азербайжандин Гьукуматдин Университетдик экечна. Адаз ингилис чѐл, шагъмат, компьютер хъсандиз чидай, гъавилай 2001-2004-йисара Къубадин шагъматдин мектебда методиствиле кѐвалахнай. Гьугъуьнлай "IPEX" тешкилатдин интернет вилик тухудай программадик кваз Къубада алахъунар авунай: 2005-2006-йисара ада "Сергъятар авачир футбол" журналдин редакцияда ва "IPEX" тешкилатдин Азербайжандин координаторвиле кѐвалахна.

2006-й и с а л а й вичин уьмуьрдин эхирдалди Азербайжандин "Экв аквадай" твар ганвай коррупсиядин акси тир кѐвалалдин Къубадин офисдин кѐвлин директорвиле ва Бакудин офисдин координаторвиле кѐвалахай ада цѐлуралди къецепатан уьлквейра симпозиумра иштиракнай.

2011-йисан 19-февралдиз Самиран жегъил уьмуьр къатл хъана. Ингъе хайибурун, ярар-дустарин рикѐра адан экуь къамат гъамишалух яз амуькъа.

"Самур" газетдин коллектив

Ктабар гъинай къачуз жеда?

Кѐлдайбуру суракъзавай цѐйи ктабар абурувай агъадихъ галай идарайрай къачуз жеда.

БАКУДА

"Самур" газетдин редакциядай ва «Академикитаб» магазиндай

С.КЕРИМОВА - "Кцлар, кцларвиар - Qusar, qusarlılar".
М.МЕЛИКМАМЕДОВ - "Касар".

МАГЪАЧКЪАЛАДА

«Лезги газетдин» редакциядай

Лезги халкъдин махар.
Кѐридай жагъанвай гъилин хатларин шииррин альманах (XVIII-XIX асирар).
Г.ЛЕЗГИНЦЕВ - Человек с гор. II т.
Русско-лезгинский словарь.

Шагъ дагъда къуьд

ГАФАЛАГ

Били	- артух
Булум	- даим
Гардас	- макъсад
Жегъ	- къушун
Зегъ	- дяве
Куку	- къайгъанах
Къуьгъуьмарун	- зайифарун
Къунцѐ	- цлан тѐквен акъуднавай чка
Къут	- икѐид гьуьр
Марву	- жикѐидиз ухшар майва
Мекир	- буьгътен
Муькѐлуь	- аставал квай
Цвегъ	- нуькѐерин са жуьре
Цум	- кѐвачин закѐамдин кѐараб
Чардума	- таржума
Чафарар	- дакѐванвай хутар
Тура	- женгинин балкѐан
Тѐил	- гъафил
Эвенг	- чара

КѐЛЗАВАЙБУРУЗ!

"Самур" газетдин 20 йисан юбилей алай йисан мартдин эвелра къейд ийида.

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

"Samur" qəzetinə hər zaman abunə yazılmaq olar. Bunun üçün 432-92-17 nömrəli telefonla ünvan bildirmək kifayətdir.

QAYA Mətbuat Yayımı MMC

İstənilən qəzet və jurnallara sərəfəli qiymətə abunə yazılışı elan edir.

Əgər siz qəzet və jurnalların rahatlıqla evinizə və ya ofisinizə çatdırılmasını;
Nəşrləri aldıqdan sonra abunə haqqını ödəmək və bu ödənişin formasını sərbəst seçmək hüququndan istifadə etmək;
Lazım gəldikdə tirajınızda dəyişikliklər etmək istəyirsinizsə, onda mütləq bizə müraciət edin.

Ən başlıcası ayda 1 dəfə nəşr olunan "Samur" qəzetinə abunə yazılın.

Bundan əlavə 2000 adda yerli və xarici nəşrlərə abunə yazılmaq üçün uzağa getmək lazım deyil.

Telefonla zəng etməyiniz kifayətdir:

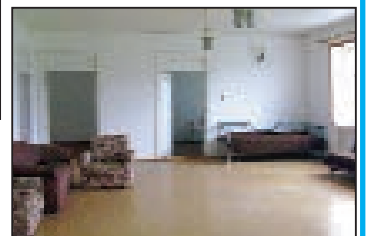
Bakı şəhəri, 564-63-45, 564-48-96, 465-67-13

ПРОДАЕТСЯ ДВУХЭТАЖНЫЙ ДОМ В ГУСАРЕ

Цена договорная.
Конт. телефон:
(050) 734-14-55

Средний ремонт, постоянная вода, телефон, газ, фруктовый сад.

SAMUR

Baş redaktor
Sədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyanın ünvanı: AZ 1073 Bakı, Mətbuat, prospekti, "Azərbaycan" nəşriyyatı, 3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.

www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@rambler.ru

Hesab nömrəsi
26233080000
"Kapital bank"ın 1 saylı
Yasamal filiali
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan Respublikasının Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində qeydə alınmış.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581
Tiraj: 2000
Tel: 432-92-17

"ZAMAN" MƏTBƏƏSİNDƏ ÇAP OLUNMUŞDUR